

[Olufson.]

nævnte i min korte Bemærkning i Gaar, at saa længe der overhovedet ikke var givet Bevilling til disse Husmænd, havde hverken Amtskommission eller Arkitekt noget med det at gøre. Først i det Øjeblik, Bevillingen bliver givet, er det, at Arkitekten træder til som Raadgiver, hjælper Husmændene med Udarbejdelsen af Tegninger og Overslag, hjælper dem i deres Forhandlinger med Jordsælgerne eller Bygherrerne og Haandværkerne, staar i det hele taget hjælpende ved deres Side. Men først naar Bevillingen er givet. Men der var ingen Bevilling givet til dem; og derfor blev Bygningerne opført uden Tilsyn, og det blev daarlige Bygninger.

Jeg takker det ærede Medlem for den Anerkendelse, der ligger i hans Udtalelser, af, at de nye Regler med Arkitekttilsynet har deres Betydning. Jeg mindes tidligere, at man fra den Side meget stærkt kritiserede, at Arkitekttilsynet skulde finde Sted, kritiserede de flotte Bygninger, der blev opført, men nu kommer man med Anerkendelse og siger, at dér, hvor Husmændene staar alene og staar afhængige af Haandværksmestrene, dér bliver de som Regel snydt. Jeg ønsker at slaa dette fast og takker det ærede Medlem for, at han igennem sin Kritik af dette Forhold har været med til at fremdrage det.

Men i øvrigt ønsker jeg ogsaa at komme nærmere ind paa hele dette Spørgsmaal, fordi det har været kritiseret stærkt gentagne Gange her i Tinget, fordi det har været stærkt fremme gentagne Gange ogsaa ude i Pressen, og fremme paa en Maade, som jeg mener at denne Bevægelse ikke er tjent med. Man gaar som Regel ud fra, at Statens Jordlovsudvalg sammen med Amtskommissionerne staar som Jordkøbere, man gaar som Regel ud fra, at Arkitekten er den, der skal føre det daglige Tilsyn med Bygningernes Opførelse, og hvis Jorden er købt for dyrt, eller hvis Bygningerne er opført mindre godt, saa er det, Kritikken fremkommer, og saa vælter man sig ud over Arkitekten, over Statens Jordlovsudvalg og over Amtskommissionerne.

Jeg ønsker gerne i denne Forbindelse at sige, at efter den gamle Lov skal Husmændene selv gaa ud i det aabne Marked og købe deres Jordlodder. Det er under deres eget Ansvar, denne Jordlod bliver købt, og de kan ikke med nogen som helst Begrundelse bagefter komme og bebrejde nogen, at man har anerkendt den Købesum, som de selv er gaaet ind paa. Og naar Jorden er anerkendt, skal Husmændene selv opføre deres Bygninger, de skal selv føre

det daglige Tilsyn dermed — og der er i allerhøjeste Grad Grund til at gøre det —, Arkitekten skal kun være behjælpelig, naar han bliver tilkaldt; ellers skal han kun være behjælpelig ved Afslutning af Akkord med Haandværkerne, han skal syne Huset under Tag, og han skal syne Huset, naar det er færdigt. Men dér indrømmede det ærede Medlem Hr. Pinstrup, at der kan være mange Mangler, som Arkitekten ikke er i Stand til at gennemskue, og det har ogsaa vist sig Gang paa Gang.

Jeg kom i Aar ud paa en Udstyknings, vi havde i Randers Amt, Ørsted Præstegaard; jeg var derude i anden Anledning, og jeg gik og frydede mig over et Hus, der blev opført, fordi det var noget af det smukkeste Haandværkerarbejde, jeg længe havde set. Jeg sagde til vedkommende Husmand: Her faar du bygget pænt, og han sagde: Ja, men saa kan du gaa ned til det, der ligger noget herfra, og se, hvordan der bliver bygget dér. Jeg gik derned, og naar man kom ned til Huset, skulde man ikke tro, at disse Mure havde haft hverken Snor eller Vaterpas, der var ingen Forbandt i Ydermure, der var ingen Forbandt mellem Skillemure og Ydermure; det hele stod og raslede, uden at noget som helst holdt det sammen.

Huset var lige ved at være i Rejseshøjde, og jeg sagde til vedkommende Husmand, der skulde bebo Huset, og som selv gik som Murarbejdsmand og havde overværet Opførelsen hver eneste Dag lige fra Grunden: Hvordan kan du se paa noget saadant Arbejde uden at protestere? — Ja, jeg er ked af at have Spetakler. — Ja, men har du ikke henvendt dig til Kommissionen? — Nej. — Heller ikke til Arkitekten? — Nej.

Denne Husmand havde altsaa gaaet hver Dag og set paa dette Arbejde uden at sige noget. Nu kommer vi tilfældigvis saa tidligt, at Huset endnu ikke var blevet pudset af, men hvis dette Hus var blevet pudset af, kunde hverken Arkitekten eller noget som helst bygningskyndigt Tilsyn have sagt, at der var noget i Vejen med Huset; de kunde have rettet de værste Skævheder, men man vilde ikke kunne se, om der var Forbandt mellem Skillerum og Ydermur, og Huset havde maaske staaet et Aar eller to, og saa var det begyndt at falde sammen, som det er sket i andre Tilfælde, og saa havde man henvendt sig til Arkitekten og sagt: Du har ikke været din Opgave voksen,

Det er det, jeg ønsker at drage frem, at Husmændene bygger under eget Ansvar, og de kan ikke med nogen som helst Be-